

23.12.2015

Oikeusministerio

23.12.2015

ad 28/41/2015

Oikeusministeriö

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö OM/28/41/2015, 9.11.2015

Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esityksestä laiksi rikoslain 2 a ja 9 luvun muuttamisesta

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Luonnoksessa esitetään päiväsakon, rikesakon ja yhteisösakon korottamista muuttamalla rikoslakia (39/1889) ja sekä siihen näiltä osin liittyviä valtioneuvoston asetuksia. Luonnoksen mukaan korotukset toteutettaisiin siten, että rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä muodostaisi edelleen johdonmukaisen kokonaisuuden, joka täyttää rikosoikeudellisen suhteellisuusperiaatteen ja perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin sisältyvän suhteellisuusvaatimuksen asettamat vaatimukset. Korotukset kasvattaisivat valtion tulokertymää. Ministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Luonnoksen mukaan päiväsakkojen rahamäärät korotettaisiin noin kaksinkertaiseksi, vähin rahamäärä kuitenkin puolitoistakertaiseksi. Päiväsakon rahamäärä olisi yksi kolmaskymmenesosa sakotettavan keskimääräisestä kuukausitulosta. Rikesakon suurin rahamäärä kaksinkertaistettaisiin syyskuun 2015 korotukseen (VNA rikesakkorikkomuksista, 1081/2015) nähden eli kolminkertaistettaisiin syyskuuta edeltäneeseen tasoon nähden. Yhteisösakon asteikkoa korotettaisiin noin kolminkertaiseksi. Päivä- ja rikesakkojen korotukset perustuvat pääministeri Juha Sipilän hallituksen linjauksiin.

Luonnoksen mukaan päiväsakkojen korotuksella saavutettaisiin vuodelle 2016 asetetusta 48 milj. euron tuloutusarviosta 33 milj. euroa ja sitä seuraavien vuosien 63 milj. euron tuloutusarviosta 44 milj. euroa. Luonnoksen mukaan erotus katettaisiin tekemällä muutoksia kameravalvontaan. Luonnoksen mukaan edellä mainittujen korotusten lisäksi oikeusministeriön hallinnonalalla on tarkoitus toteuttaa myös muita hallitusohjelman mukaisia sopeutustoimia. Oikeusministeriön arvion mukaan toteutettaviksi linjatuilla sopeutustoimilla ei ole mahdollista saavuttaa kaikkia hallitusohjelmassa mainittuja säästöjä. Toimenpiteitä täydentävänä sopeutustoimena esitetään korotettavaksi myös oikeushenkilöille tarkoitettun seuraamuksen, yhteisösakon määrää.

Luonnoksen taloudellisia vaikutuksia koskevien arvioiden mukaan sakkojen rahamäärien korotukset merkitsisivät valtiolle noin 63–68 milj. euron vuotuisia lisätuloja. Vaikutukset voisivat toteutua taustaedellytyksin, ettei ehdotettu lakimuutos merkittävästi muuta ihmisten käyttäytymistä ja perintätulos pysyy ennallaan. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen tekemien linjausten perusteella vuoden 2016 talousarvion mukainen sakkotulojen kokonaiskertymä momentille 12.39.01 (*Sakkotulot ja tulot*

hallinnollisista maksuseuraamuksista) on yhteensä 188 milj. euroa. Tästä 48 milj. euroa perustuu päiväsakkoja koskeviin muutoksiin ja 40 milj. euroa rikesakkoja koskeviin muutoksiin. Luonnosesityksessä lähdetään siitä, että päiväsakkojen korottamisen seurauksena vuodelle 2016 tuloutus olisi 33 milj. euroa ja rikesakkojen osalta 58–69 milj. euroa. Yhteisösakon muutoksista johtuen tulokertymän lisäystä arvioidaan saatavan 0,4–1,1 milj. euroa vuodessa. Tällöin luonnosesityksen mukainen arvio toimien kokonaisvaikutuksesta on 91,4–103,1 milj. euroa. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan toimenpiteillä tulisi saavuttaa vuositason vaikutuksena arviointihaarukan ylätaso, jotta se vastaisi hallitusohjelman ja talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksia. Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna korkeamman tulomuutoksen tavoittelua tuloarvioon liittyvän arvioinnin epävarmuudesta johtuen. Asetetun tulokertymän varmistamiseksi oikeusministeriön tulisi selvittää mahdollisuuksia kiristää tai täydentää toimenpiteitä (suuruusluokka + 10 milj. euroa). Luonnokseen sisältyvä ehdotus kameravalvonnan lisäämisestä ja sen kautta tulevan tulolisäyksen käyttämisestä päiväsakkotulokertymän täydentämiseen olisi luonteeltaan uusi toimenpide, joka vaatisi lisäresursseja.

Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna, että oikeusministeriö lisää esitysluonnokseen sakkotyypeittäin yksilöidyn kokonaisarvioinnin kaikkien tähänastisten ja esitettyjen muutosten kokonaisvaikutuksista sakkotuloihin vuonna 2016. Valtiovarainministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota, että esitettyihin tulokertymäarvioihin liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi oikeusministeriön tulee lisäksi seurata vuoden 2016 talousarvion momentin 12.39.01 tulokertymän toteutumista sekä tehdä tarvittavat esitykset tarvittavien lisäysten toteuttamiseksi tavoitellun tulokertymän saavuttamiseksi.

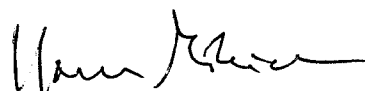
Valtiovarainministeriö pitää välttämättömänä vuoden 2016 talousarvion momentin 12.39.01 tulokertymään mitoitettujen tulonlisäystavoitteiden saavuttamista.

Luonnoksessa todetaan, että rahamäärien korottaminen aiheuttaa kertaluonteisia muutoksia viranomaisten tietojärjestelmiin ja ohjeisiin. Lisäksi sakkojen rahamäärän korottamisen on arvioitu johtavan siihen, että entistä suurempi osa sakoista suoritetaan vankeutena, mistä aiheutuu valtiolle kustannuksia. Vankiluku kasvaisi ilman rike- ja päiväsakon korotuksien käyttäytymisvaikutuksia noin 50–60 vangilla ja rangaistusten täytäntöönpanokustannusten arvioidaan olevan suuntaa-antavan arvion mukaan noin 4 milj. euroa vuodessa. Oikeusministeriön mukaan muutokset voidaan toteuttaa nykyisten toimintamenomäärärahojen puitteissa. Valtiovarainministeriö pitää välttämättömänä, että muutokset ovat toteutettavissa valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötöyvuosimäärien puitteissa.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

Tiedoksi

VM/Budjettiosasto (Inha, Syrjänen, Taro, Vallinheimo, Majanen)
VM/Vero-osasto (Lumme)